

5. Les figures retòriques

Són recursos que utilitza la llengua per provocar emocions en el lector, i per dotar el text de **ritme** i de **bellesa**. També podem trobar figures retòriques en escrits en prosa.

Metàfora Se substitueix un element per un altre amb el qual manté algun tipus de relació de semblança. Pot ser pura o impura: <ul style="list-style-type: none"> • Metàfora pura: només apareix un dels dos elements de la metàfora. • Metàfora impura: apareixen els dos elements de la metàfora. 	Pura: Quan l' astre rei cap a ponent declina J. Verdager Impura: La nau millor per anar lluny sempre serà un bon llibre . Emily Dickinson
Comparació o símil S'estableixen les semblances entre dues realitats.	Tota la meua vida es lliga a tu, com en la nit les flames a la fosca. B. Rosselló-Porcel
Sinestèsia Se citen sensacions captades per sentits diferents (vista, tacte...).	Escotaràs uns dits sobre la pell . V. Salvador
Hipèrbole Exageració.	Més enllà de tenir-te no hi ha res . M. Martí i Pol
Antítesi S'uneixen dues idees contràries.	Diners, de tort fan veritat , e de jutge fan advocat. Anselm Turmeda
Personificació S'atribueixen qualitats humanes a un objecte o animal.	M'agrada escoltar les coses com canten . R. M. Rilke
Al·literació Es repeteixen sons en un mateix vers.	Amo l' aroma d'aquest brot de menta J. Salvat-Papasseit
Onomatopeia S'imiten sons produïts per animals, objectes, etc.	tots els migdies zumzeig de mosques Josep M. de Sagarra
Paral·lelisme Es repeteix una mateixa estructura sintàctica en dos o més versos.	en els arbres que creixen on no hi havia arbres, en les noies que estimen per primer cop, en tot allò que comença M. Martí i Pol
Anàfora Es repeteixen paraules a l'inici de dos o més versos.	pels aires s'alçarà; pels cors penetrarà Joan Maragall
Hipèrbaton S'altera l'ordre sintàctic habitual dels elements d'un vers.	Perquè has vingut han florit els lilàs J. Salvat-Papasseit

ACTIVITATS

15 Llegeix els versos i assenyala-hi les figures retòriques. N'hi pot haver més d'una en cada vers.

- a El vell tic-tac dels rellotges amaga. (J. Pàmies)
- b Estreny-me fort, que els teus braços són febles. (J. Palau i Fabre)
- c Pàtria, guarda'ns: -la terra no sabrà mai mentir. (Màrius Torres)

- d i tens per al reumàtic cent consells
i et queixes tot sovint de la planeta
i t'eixugues la ploma amb els cabells. (J. Carner)
- e Amor meu, la vida fuig
amor meu, la vida passa. (Tomàs Garcés)
- f Orfe de llum, sota el sol que crema. (J. Maragall)

16 Escolta les cançons i identifica-hi les figures retòriques.

Els Jocs Florals

Rep aquest nom un concurs de poesia en què s'escullen els millors poetes i reben com a premi un ram de flors. Tenen l'origen a Tolosa, al Lenguadoc, on es va convocar el primer certamen l'any 1323. L'any 1393 la ciutat de Barcelona va instaurar els seus propis Jocs Florals, on es presentaven sobretot poesies amoroses de tipus trobadoresc. Després d'una llarga interrupció, al segle XIX es van reprendre i van tenir molta importància per al llançament de la literatura catalana, amb la participació d'autors com Verdaguer, Guimerà, Costa i Llobera o Maragall.

Gravat dels Jocs Florals de 1859.

6. Els temes de la poesia

6.1 La poesia del jo

L'amor: alegria i dolor

És un dels temes centrals de la poesia lírica. Al llarg de la història de la literatura, l'amor no ha rebut sempre el mateix tractament. Això es deu, d'una banda, a la complexitat del sentiment amorós, tan arrelat al fons de l'ànima humana i, d'una altra, als canvis socials que l'han afectat (com, per exemple, l'evolució del paper de la dona en la societat).

L'amor pot ser viscut pel poeta amb **alegria** i joia, si és correspost, o amb **dolor** i angoixa, si és objecte de rebuig. Així mateix, la passió que l'acompanya pot ser causa de delit i plaer o pot ser una font de desil·lusió i de frustració.

Per mi, ell era el nord, el sud, l'est i l'oest,
el treball setmanal i el descans de diumenge,
migdia i mitjanit, paraules i cançons.
Jo em creia que l'amor podia durar per sempre: anava errat.

W. H. Auden

Jo porto dintre meu
per fer-me companyia
la solitud només.
La solitud immensa
de l'estimar infinit
que voldria ésser terra,
aire i sol, mar i estrella,
perquè fossis més meu,
perquè jo fos més teva.

Rosa Leveroni

A la vora del mar (1898), Raphael Schuster-Woldan.

El patiment de l'amor cortès

En els segles XII i XIII apareix a les corts feudals de Provença (sud-est de l'actual França) un tipus de poesia culta escrita en llengua provençal (o occità). Els autors d'aquesta poesia són trobadors, seglars cultes, nobles o fins i tot reis, que per diversió escriuen versos i componen la música dels seus poemes.

Les composicions dels trobadors tenien una concepció de l'amor peculiar: l'**amor cortès**. Es tracta d'un amor entès com un **servei** que el **cavaller** (vassall) presta a una **dama** (senyora). La dama, que pertany a una classe superior (i estimar-la és una gosadia) es mostra inicialment esquiva i desdenyosa, i l'enamorat experimenta un profund **patiment**. A més, l'amor cortès és clandestí (ja que la dama ha d'estar casada) i discret, unit al risc, per temor a ser descobert pel marit.

Jordi de Sant Jordi o Cerverí de Girona, entre d'altres, són trobadors de l'àmbit de la literatura catalana. Però fou **Ausiàs March** qui va escriure, ja en català, alguns dels poemes més bells de l'amor cortès.

Escolta la versió que canta Joan Manuel Serrat del poema d'Ausiàs March *No hi ha bens, no hi ha fortuna*.

La mort

És un dels grans temes de la lírica, que també ha evolucionat al llarg del temps. Durant l'Edat Mitjana inspirava sobretot **temor**, i l'home hi oposava **resistència** inútilment, ja que en una època que invitava a gaudir dels plaers de la vida (aprofita les coses bones mentre durin) la mort es percebia com una enemiga.

Aquest sentiment evoluciona al llarg de la història de la literatura, de manera que la mort esdevé una experiència que s'**accepta** com a part de la vida mateixa.

Miquel Martí i Pol ha estat un dels autors que ha aconseguit apropar l'experiència de la mort i de l'enyor a través de la poesia a un públic més ampli. D'altra banda, la seva trajectòria, marcada per una malaltia degenerativa que l'havia de portar a la mort, el va dur a sentir i expressar un profund desig de viure.

El pas del temps

El temps passa ràpid i l'home experimenta una sensació de **nostàlgia** i **tristesa** per la brevetat de la vida. És un altre dels grans temes de la literatura.

A l'Edat Mitjana, la mort es representava amb la imatge macabra d'un esquelet, sovint ballant entre els vius. El significat de ballar entre les persones és recordar-los la fragilitat de la vida i la possibilitat d'una mort sobtada. Que la mort balli també amb bisbes i nobles es relaciona amb la idea que té el poder d'igualar tots els éssers humans independentment de la seva condició econòmica i social: arriba a tothom.

ACTIVITATS

16 Llegeix aquests poemes i fes les activitats.

A

Mester d'amor

Si en saps el pler no estalviïs el bes
que el goig d'amar no comporta mesura.
Deixa't besar, i tu besa després
que és sempre als llavis que l'amor perdura.
No besis, no, com l'esclau i el creient,
mes com vianant a la font regalada.
Deixa't besar -sacrifici fervent-
com més roent més fidel la besada.
¿Què hauries fet si mories abans
sense altre fruit que l'oreig en ta galta?
Deixa't besar, i en el pit, a les mans,
amant o amada -la copa ben alta.
Quan besis, beu, curi el veire el temor:
besa en el coll, la més bella contrada.
Deixa't besar
i si et quedava enyor
besa de nou, que la vida és comptada.

Joan Salvat-Papasseit

B

Si parlo de la mort

Si parlo de la mort és perquè em moro
i al capdavant més val parlar de coses
que hom coneix intensament. La meua
mort, per exemple, la tinc ben sabuda,
fa molt de temps que convivim i encara
conviurem molt de temps, fins que es resolgui
d'un cop per sempre el plet que mai no aporta,
malgrat els aldarulls, sengles sorpreses.
Llavors serà el moment de l'elegia
(en català, si us plau, i en decasil·labs)
que jo, bo i mort, escoltaré amb respecte.
Mentrestant parlo de la mort, tal volta
perquè és allò que tinc més viu i pròxim,
per no caure en subtils pedanteries
que, fet i fet, no porten a cap banda.
Parlo, doncs, de la mort, i a més em moro.
No es pot pas demanar més honradesa.

Miquel Martí i Pol

Text A

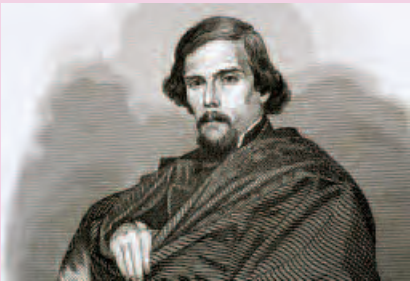
- a** El tema del poema és l'amor. Què aconsella el poeta?
- b** Fes l'esquema mètric del poema i indica de quin tipus de composició es tracta.
- c** Busca al poema els següents recursos retòrics: comparació, metàfora, al·literació i hipèrbaton.

Text B

- d** Explica el significat de l'expressió «fa molt de temps que convivim».
- e** Busca en un diccionari o a internet què és una elegia i escriu-ne la definició.
- f** Quina actitud diries que té el poeta davant la mort?

El desvetllament de la identitat nacional

A Catalunya el despertar del sentiment nacional, que es va donar arreu d'Europa al segle XIX, va tenir la seva manifestació més visible en la presa de consciència del valor de la llengua catalana i la voluntat de construir una literatura sòlida en aquesta llengua, que en aquell moment no existia. Aquest moviment de recuperació de la llengua i la literatura catalanes rep el nom de Renaixença.

Víctor Balaguer va ser el principal promotor del moviment catalanista al segle XIX.

6.2 La poesia més enllà del jo

La realitat social

Amb més o menys intensitat, en determinats moments històrics els poetes han parlat, expressat i transmès el dolor dels que més pateixen a causa de les **injustícies** provocades per un sistema econòmic on no tothom té cabuda o per **fets històrics** que produeixen patiment en certs grups socials.

En el primer poema de l'activitat 17, per exemple, **Vicent Andrés Estellés** explica el terrible patiment dels anys posteriors a la Guerra Civil espanyola.

La pàtria

El tema del sentiment envers la **pròpia terra** ha estat molt tractat des del gènere poètic, sobre tot a partir de l'eclosió dels nacionalismes durant el segle XIX. A casa nostra, en funció dels fets històrics que s'han succeït, aquest sentiment ha trobat diferents vies d'expressió durant els segles XIX i XX, i és un tema d'actualitat avui dia.

El segon poema de l'activitat 17, tracta de la pàtria: **Salvador Espriu**, que va passar els anys de la Guerra Civil i la postguerra refugiat en un dolorós «exili interior», fa una crida en favor de la llibertat i de la tolerància contra el poder opressor de la dictadura que esclafa la seva llengua i el seu poble, ho demana a Sepharad.

ACTIVITATS

17 Llegeix aquests poemes i fes les activitats.

A

Els anys de la postguerra foren uns anys amargs, com no ho foren abans els tres anys de la guerra, per a tu, per a mi, per a tants com nosaltres, per als mateixos hòmens que varen fer la guerra. La postguerra era sorda, era amarga i feroç. No demanava còleres, demanava cauteles, i demanava pa, medicines, amor. Anys de cauteles, de preocupacions i tectes, de pactes clandestins, conformitats cruels. Ens digueren, un dia: la guerra s'ha acabat. I botàrem els marges i arrencàrem les canyes i ballàrem alegres damunt tota la vida. Acabada la guerra, fou allò la postguerra. S'apagaren els riures estellats en els llavis. I sobre els ulls caigueren teranyines de dol.

Vicent Andrés Estellés

B

A vegades és necessari i forçós que un home mori per un poble, però mai no ha de morir tot un poble per un home sol: recorda sempre això, Sepharad. Fes que siguin segurs els ponts del diàleg i mira de comprendre i estimar les raons i les parles diverses dels teus fills. Que la pluja caigui a poc a poc en els sembrats i l'aire passi com una estesa mà suau i molt benigna damunt els amples camps. Que Sepharad visqui eternament en l'ordre i en la pau, en el treball, en la difícil i merescuda llibertat.

Salvador Espriu

Poema A

- a Amb quins adjectius es caracteritza la postguerra?
- b Assenyala al poema els recursos següents: antítesi, anàfora, paral·lelisme.
- c Com va ser la postguerra segons el poeta?
- d Explica el significat de l'últim vers.

Poema B

- e A qui es dirigeix Espriu? Busca en una enciclopèdia o a internet el significat del mot «Sepharad» i el que representa per a Espriu.
- f Quin desig transmet el poeta?
- g Què vol dir amb l'expressió «els ponts del diàleg»?

La natura

Des de l'antiga Grècia i Roma, es descriu la natura com un **lloc ideal i idíl·lic** per a l'encontre amorós i per recuperar la serenitat després del patiment que ocasiona un amor no correspost: llum, arbres, un rierol, la brisa, la remor de les fulles... són elements que caracteritzen aquest lloc plàcid.

Al segle XIX, els poetes romàntics van canviar aquesta manera d'entendre el paisatge per una altra que el convertia en el reflex de la seva **ànima desesperada**. El paisatge abans harmònic ara es torna salvatge, ple de perills: obscuritat, tempestes, boscos misteriosos, éssers fantasmals i desconeguts, ruïnes... En altres ocasions, els romàntics evocuen el paisatge per transmetre l'**amor** a la terra, a la **pàtria**.

A partir del segle XX irromp en la poesia un paisatge nou: la **ciutat**. Lligada a la ciutat, apareix l'expressió de diferents emocions sovint oposades: fascinació, angouxa, soledat..., provocades pels nous modes de vida i els avenços tècnics.

ACTIVITATS

18 Llegeix aquest poema i fes les activitats.

Deixaré la ciutat que em distreu de l'amor,
la meua barca,
el Port
i el voltàmetre encès que porto a la butxaca,
l'autòmnibus brunzent
i el més bonic ocell,
que és l'avió
i tempraré la noia que ara arriba i ja em priva,
li diré com la copa melangiosa és del vi
—i el meu braç del seu coll—
i veurà que ara llenço la stylo i no la cullo,
i em faré el rostre pàl·lid com si fos un minyó
i diré
maliciós:
—com un pinyó és la boca que em captiva.

Joan Salvat-Papasseit

- a Alguns dels objectes que s'esmenten, com ara el voltàmetre, eren novetats tècniques a l'època de l'autor. Anota'n altres que apareguin al poema.
- b Per què el poeta abandona la ciutat? Hi ha una visió positiva de la ciutat?
- c Busca en aquest poema una anàfora i una comparació.

La cançó i la seva relació amb la poesia

La poesia lírica té l'origen a l'antiga Grècia i neix per ser cantada o recitada amb l'acompanyament d'un instrument, normalment la lira (d'on prové l'apel·latiu de *lírica*). Poesia i música estan, doncs, estretament relacionades, tenen un vincle comú: l'expressió de sentiments i emocions, i un llenguatge que té en compte el ritme.

A la dècada 1951-1960 neix el que es coneix amb el nom de la **Nova Cançó**, un moviment que en plena dictadura espanyola impulsà una cançó catalana que reivindicava l'ús normal de la llengua alhora que denunciava les injustícies del règim. Un grup integrat per Jaume Armengol, Lluís Serrahima i Miquel Porter van abanderar el moviment.

Música de poetes és una web dedicada a la poesia i a la música. Hi podreu trobar poemes molt coneguts acompanyats de la versió que n'han fet diversos músics.

El Mediterrani

En aquest vídeo descobriràs la manera com els poetes i compositors han cantat el nostre mar, el Mediterrani. A la imatge, Lluís Llach, que va compondre una cançó amb els versos de la *Cançó de rem i de vela número XII* de Josep Maria de Sagarra.

En la *Cançó*, Sagarra descriu un amor a la vora del mar. El situa al poblet de Port de la Selva, la descoberta del qual —de la mà de Josep Pla— el va entusiasmar i va influir poderosament en la seva obra. Sagarra afirmava que Port de la Selva era un dels llocs més perfectes i ponderats que coneixia. El poeta canta un amor sensual i discret, de molt poques paraules.

ACTIVITATS

19 Escolta aquesta cançó i fes les activitats que et proposem a continuació.

- a Prova d'escriure la lletra, respectant-ne les pauses i el ritme. Després, indica quina rima presenta la tornada de la cançó.
- b Justifica el títol de la cançó.
- c Quins sentiments s'hi exposen?
- d Explica el sentit d'aquests versos:

Sóc amb tu sense tenir-te.
Sona encara dins meu
el que ens dèiem sense haver-nos de dir res.

20 Escolta aquest clip d'àudio amb la cançó *Corrandes de la parella estable*, del grup Manel. Després entra a l'enllaç de la web i investiga què és una corrande. La cançó que has sentit, està realment formada per corrandes? Per què?

21 Torna a escoltar un fragment de la cançó *Cada cop que te'n vas* del grup Whiskyn's (pàgina 259) i busca-hi una metàfora i una antítesi.

22 Creus que una cançó és també un poema? Discuteix aquesta qüestió amb els teus companys. Dóna arguments per justificar la teva tesi.

23 Escolta i mira amb atenció els primers 8 minuts del vídeo que trobaràs en aquesta web i fes les activitats que et proposem:

- a Quin poeta centra el vídeo? Quines dades biogràfiques ens en dóna?
- b Quin és el repte proposat als alumnes de l'Escola Superior de Música de Catalunya?
- c La llengua poètica de l'autor és:
 - ☐ molt senzilla i directa
 - ☐ molt complicada
 - ☐ estranya a la gent del poble
- d Troben fàcil els alumnes fer la feina que se'ls ha encarregat?
- e Què et sembla el resultat final?

24 Investiga sobre el fenomen del hip-hop. Busca'n informació a la xarxa i reuneix dades sobre el seu origen, difusió, cantants i grups fonamentals. Després reflexiona sobre la relació entre el hip-hop i la poesia.

25 Llegeix aquest poema i fes les activitats.

Faràs dos trucs i t'obriré la porta
i no em sabré avenir que siguis tu.
Et faré entrar al meu pis, que desconeixes
i que només és fet per subsistir-hi.
Però m'hi trobaràs, qui sap per quin
dignitat inescrutable. Així que et fiquis
al menjador, veuràs el teu retrat
i els nostres llibres. Sonarà el *Nocturn*.
[Fullejaràs potser Virginia Woolf.]
Vindré darrera teu, amb el desig
de sentir els teus cabells damunt la galta.
Amb tendresa infinita, et faré asseure
en un dels vells seients que compartírem
(durant els darrers temps hi estudiaves
el llarg monòleg d'una dona sola
que no vas ésser mai.) Al teu davant,
espiares els teus ulls, el teu trist somriure
dels teus llavis amables, mig oberts,
i tot acabarà en una abraçada
que serà la primera. No hi haurà
ni passat ni futur. Tot serà lògic.
I aquest poema mai no haurà existit.

Feliu Formosa

- a Fes un resum de la situació que explica el poeta. És real o és més aviat fruit de la seva imaginació?
- b Indica quin és el tema del poema i quins sentiments vol transmetre el poeta.
- c En quin temps verbal està escrit el poema? Quina relació té amb el sentit del text?
- d Creus que el poema podria tenir un cert caire narratiu? Raona la resposta.
- e Troba en el poema una antítesi i una personificació.

ACTIVITATS

- 1** Indica l'esquema mètric del poema, si la rima és assonant o consonant, femenina o masculina, i si hi ha alguna sinalefa, hiat o elisió.

- a** Les dues primeres estrofes són quartets o quaternets? Per què?

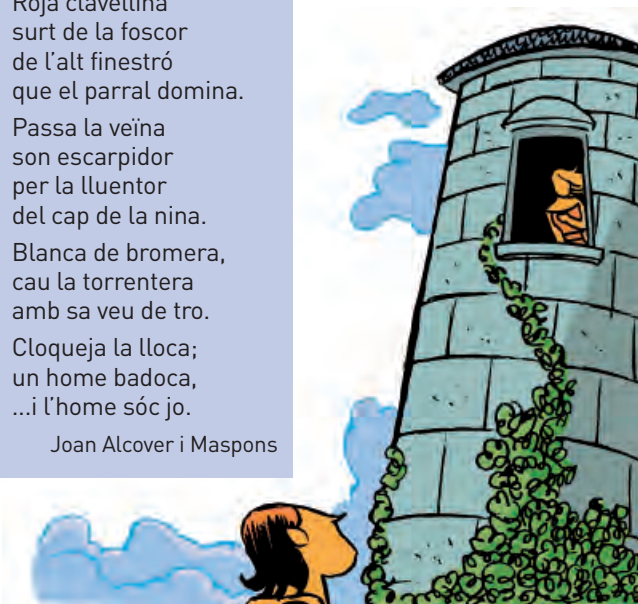
Roja clavellina
surt de la foscor
de l'alt finestró
que el parral domina.

Passa la veïna
son escarpidor
per la lluentor
del cap de la nina.

Blanca de bromera,
cau la torreniera
amb sa veu de tro.

Cloqueja la lloca;
un home badoca,
...i l'home sóc jo.

Joan Alcover i Maspons

- 2** Llegeix aquests versos i indica quin tipus d'estrofa formen. Justifica la resposta indicant-ne l'esquema mètric. Després assenyalat les figures retòriques que puguis trobar en cada poema.

A

No t'acostis de puntetes,
que el silenci em fa estremir;
qualsevol es pensaria
que tirem per mal camí.
No m'abracis la cintura
si no vols fer-me sofrir:
una nit tan xafogosa
i acotxar-me encara així!

Pere Quart

B

Sigues més blanca que el blanc,
més dolça que la dolcesa,
tota nua en el teu flanc,
i en la meua timidesa.
Sigues la pura impuresa.

Josep Palau i Fabre

- 3** Llegeix el poema i fes les activitats.

Mot rere mot acumulem silencis
mentre defora esclaten, poderosos,
la llum i el vent.

Qui ens crida rere els arbres?

Solemnement desfà camí l'estol
de gavians, i la claror proposa
aquell declivi lent de la tardor
que escriu en cada fulla nous designis.

Em veig al lluny, i em reconec, barquer
tossut que remunta el corrent altra vegada.

Miquel Martí i Pol

- a** Identifica-hi les figures retòriques següents: antítesi, personificació, metàfora.
- b** Explica el sentit de la metàfora: com se sent el poeta, davant la vida? Penses que li resulta fàcil, viure?
- c** Marca, de tots els temes estudiats, quins apareixen al poema:
☐ amor	☐ pàtria	☐ mort
☐ realitat social	☐ pas del temps	☐ natura
- d** Quin tractament dóna a cada tema? Què en diu? Explica-ho amb les teves paraules.

- 4** Per què aquest poema està a mig camí entre la prosa poètica i la poesia? Què passaria si l'escrivissis tot seguit?

Recollir-te a l'escola

Ara aniré a buscar-te.

Davallen rere el vidre els teus ulls, fins que em troben,
i després furgues a la bossa on t'he dut el berenar.

Al voltant de la boca se t'ha posat la xocolata per
denunciar-ne l'avarícia, com una paraulota
que has après a dir al pati.

Aniré a buscar-te. I he de posar la millor cara de triomf.
Preguntaré tot el que pugui per no explicar-te res.

¿Què has menjat? ¿Què has après? ¿Amb qui has jugat?

Anna Aguilar-Amat

- a** Sembla que la mare vol amagar alguna cosa al fill o filla. Què creus que li vol amagar: una sorpresa, una mala notícia...? Què t'ho fa pensar? A l'enllaç trobaràs el poema sencer i ho pots esbrinar.
- b** Un cop llegit, explica com se sent la mare i com reacciona a aquests sentiments.

- 5** Escolta la cançó *Camins* del grup Sopa de Cabra. Explica en cinc línies quin pot ser el tema de la composició. Què són els camins?

Bestiari, Josep Carner

Treballarem a l'aula alguns dels poemes del *Bestiari* de Josep Carner.

EL LLIBRE

- En el document adjunt trobaràs molta informació sobre Josep Carner. Després de llegir-la acuradament, fes-ne un resum amb les teves pròpies paraules.
- En el *Bestiari* apareixen animals molt diversos. Prova d'agrupar-los en grans grups. Escull un d'aquests animals i explica per què l'has col·locat en el grup on l'hagis col·locat.
- Fes una llista de tots els animals que apareixen en aquests poemes i escriu un adjectiu que els defineixi.
- Distingeix els animals que representen qualitats positives dels que en presenten de negatives.
- Classifica els animals en diferents grups segons el seu hàbitat. Fes un grup a part per als que són fantàstics.

ELS POEMES

1. Les abelles

- Indica quina és la rima del poema.
- Assenyala-hi una antítesi i un paral·lelisme.
- Quines són les feines importants que fan les abelles, segons el poeta?
- Quin creus que és el tema fonamental d'aquest poema?
 - ☐ Les abelles són molt importants.
 - ☐ Elogi del treball.
 - ☐ La feina de les abelles és més important que la de les vespes.
 - ☐ Les abelles protegeixen les aranyotes i els cucots que es mengen les vespes.
- Se senten afortunades, les abelles? Per què?

2. El canari

- Què passa quan li obren la gàbia al canari? S'escapa?
- Busca en el poema una antítesi i una anàfora.
- Per què podem dir que el canari és un ocell generós? Copia els versos que ens ho fan pensar.
- Li agrada la captivitat, al canari?

3. El cigne

- Mesura els versos del poema i indica'n la rima.
- En aquest poema qui parla no és l'animal que el protagonitza. Qui és?
- Busca una comparació al poema i explica'n el sentit.
- Assenyala un paral·lelisme al poema.
- Quines qualitats atribueix el poeta al cigne?

4. L'alosa

- Amb el primer vers ja sabem moltes coses d'aquest animal. Quines són?

5. El borinot

- Per què els pagesos es queixen de l'alosa? Explica-ho amb les teves paraules.
- Es compara l'alosa amb el pardal. Quin dels dos ocells hi surt guanyant?
- Per què l'alosa és «alegria matinal»?
- Mesura els versos del poema.
- Localitza-hi una metàfora.

6. Els corbs

- Mesura els versos del poema i digues quina rima presenten.
- Assenyala les antítesis de la primera i de la segona estrofa.
- El tema del poema és la guerra. Què n'opina l'autor? Indica el sentit de l'última estrofa.
- «Mor el dia» és una metàfora. Què significa?

7. El drac

- Quantes coses no ha fet mai el drac? Per què no les ha fet?
- Busca-hi una anàfora i un paral·lelisme.
- Al poema es fa referència a la llegenda de Sant Jordi, que ja coneixes. Saps de cap altra llegenda en què hi aparegui un drac?

8. L'escarabat, en un vaixell

- a Busca-hi una antítesi.
- b De què s'alimenta l'escarabat?
- c Per què el rebutja la gent?
- d Busca el significat d'aquestes paraules: *llaminera*, *rebost*, *femer*.

9. El gall

- a Explica el significat del poema. Per què el gall diu que canta quan surt el sol? És veritat que ho fa?
- b En el segon vers, el gall afirma que és símbol de França. També ho és d'un altre lloc. De quin?
- c A quina frase feta fa referència el vers 4? Quin n'és el significat?
- d Per què les gallines no suporten *l'espurneig del seu mirar*?
- e Als versos 11 i 12 podem dir que hi ha una personificació. Assenyala-la.

10. Les formigues

- a Quina és la característica principal de les formigues? Com es manifesta aquesta qualitat?
- b Busca una antítesi i un paral·lelisme al poema.
- c Fes l'esquema mètric del poema.

11. L'orangutan

- a Explica què es diu a cada estrofa sobre l'orangutan.
- b L'orangutan voldria portar levita i copalta. Què voldria ser, en el fons, l'orangutan?
- c A qui creus que es refereix l'animal en els versos 12 i 13?

12. L'eruga sedera

- a Fes l'esquema mètric d'aquest poema.
- b Què produeix l'eruga? A qui va dedicat aquest producte?
- c Quin contrast es produeix entre la «pobra» eruga i les persones que fan servir el que ella produeix?
- d Busca una personificació al poema.

13. El gos

- a Les paraules *llop* i *xacal* podrien formar una antítesi amb *home* i *llar*. Explica per què.
- b Busca informació sobre les constel·lacions que s'esmenten al poema.
- c Què diu el gos sobre el lloro?
- d Quina és la qualitat dels gossos que es ressalta a la primera estrofa?
- e El poema següent té com a protagonista un altre gos. Llegeix-lo i resumeix-ne el contingut. Hi ha algun vers que et faci riure? Quin? Per què?

14. El gripau

- a Una bona part del poema és la descripció de la nit. Com és aquesta nit? Com la viu el gripau? Per què?
- b Busca en el poema una personificació.
- c Explica el sentit dels versos 15 i 16.
- d Què vol dir el gripau quan explica que és idealista quan *ha ben sopat*?

15. El lloro

- a Busca dues comparacions al poema.
- b El poema té un moment d'humor. Quin és?
- c Què és un gramòfon? Per què diu el poeta que el seu inventor es devia inspirar en un lloro?

16. El tigre

- a Busca una hipèrbole al poema.
- b El tigre és tan ferotge que, tan sols sentir-ne el nom, ja provoca por. Però de qui té por, ell?

DESPRÉS DE LLEGIR

- 6 Escolta la cançó *L'ocell* del grup Gossos. Busca'n la lletra a internet. Torna a escoltar la cançó al mateix temps que en llegeixes la lletra. Quin creus que és el tema de la cançó?
- 7 Escull un animal que t'agradi i molt i escriu el teu propi poema seguint el model de les composicions de Josep Carner: explicar-ne els vicis o les virtuts, incidir en algun aspecte físic important, destacar-ne algun aspecte en què s'assembli als humans, aprofitar la descripció de les característiques de l'animal per fer una crítica d'algun aspecte negatiu de l'ésser humà, etc.

Els bestiaris. Animals i literatura

1. Els bestiaris medievals

Ja has llegit els poemes del *Bestiari* de Josep Carner! Però, què és un bestiari? Esperem poder ajudar-te a trobar la resposta i descobrir-te un nou món literari amb les activitats que et proposem a continuació.

ACTIVITATS

Atuell on es representa l'heroi Ulisses lligat a l'arbre del vaixell per no sucumbir al cant de les sirenes (representades amb cap de dona i cos d'àguila).

1 El títol d'un llibre ens diu molt sobre el seu contingut. Així, un bestiari serà un llibre sobre... bèsties. Però, què és una bèstia? Busca la paraula al diccionari i anota'n el significat. És el mateix una bèstia que un animal?

2 D'altra banda, els bestiaris són llibres amb una llarga tradició, que es remunta a l'Edat Mitjana. Busca informació a la xarxa o a la biblioteca del teu institut i respon les preguntes:

- a Què era un bestiari? Quina finalitat tenia?
- b Quin tipus d'animals hi apareixien?

3 Consulta les adreces d'internet que et donem. Hi trobaràs imatges de diferents bestiaris medievals. Fes una llista dels animals que hi apareixen i classifica'ls en dos grups: animals inventats i animals reals.

4 Com has vist, als bestiaris medievals s'atribuïen qualitats positives i negatives als animals. Feu un debat a classe per reflexionar sobre la pervivència o no avui dia d'aquestes idees.

5 Visita la pàgina web que et donem a continuació, on podràs veure el capítol «Bèsties de festa» del programa de televisió *Tarasca*. En el vídeo es parla, entre altres coses, de les idees que en els diferents bestiaris s'associaven a cada animal. Comenta el vídeo amb els teus companys.

- a Què simbolitza l'àguila?
- b Festa i modernitat són compatibles? Què ho demostra?
- c Viu un bon moment el bestiari festiu arreu d'Europa? Per què?
- d Què vol dir que el bestiari d'ara és més de foc i animació que no pas tradicional?

6 Torna a veure el vídeo de l'activitat anterior i fes un quadre en què indiquis quines idees representaven els diversos animals que s'hi esmenten.

7 Amb el pas del temps, sovint alguns dels animals que apareixen als bestiaris, sobretot els inventats, canvien d'aparença física en l'imaginari dels lectors. Així va passar amb les sirenes.

- a Com eren les sirenes que van imaginar els grecs?
- b Com les imaginem actualment? Busca imatges a la xarxa per il·lustrar les teves respostes.